

סדר נזיקין | מסכת סנהדרין דף ס"א- ס"ז
 פרשת משפטים | י"ח- כ"ד בשבט תשפ"ה (22-16 לפברואר 2025)

מן התלמוד

סדר נזיקין. סדר נזיקין. מסכת סנהדרין ס"ד

"ויזעקו בקול גדול אל ה' אלהיהם". מאי אמור? אמר רב יהודה ואיתימא ר' יונתן: בייא בייא! היינו דאחרביה לביתא וקליא להיכלא, וקטלינהו לצדיקי ואגלינהו לישראל מארעייהו, ועדיין הוא מוקד בינן. כלום יהבתי לן אלא לקבולי ביה אגרא, לא איהו בעינן ולא אגריה בעינן.

בייא בייא - ווי ווי (צעקת שבר)
וקליא להיכלא - ושרף את ההיכל
לקבוליה ביה אגרא - לקבל בו שטר

הסבר: אחרי בניית בית המקדש השני, ראו החכמים שבאותו דור שעדיין קיים ביניהם יצר הרע של עבודה זרה, שבגללו נחרב בית ראשון ונהרגו הצדיקים וגלו ישראל מארצם. והתפללו לה' שיבטל את היצר הזה, כי אם מטרנו היא שיקבלו שטר על שהם מתגברים על היצר - הרי שהם מעדיפים לוותר עליו וגם על השטר.

תפילה לשלום חיילי צה"ל:

מי שברך אבותינו
 אברהם יצחק ויעקב,
 הוא יברך את חילי צבא ההגנה לישראל
 ואנשי כחות הבטחון,
 העומדים על משמר ארצנו וערי אלהינו,
 מגבול הלבנון ועד מדבר מצרים,
 ומן הים הגדול עד לבוא הערבה
 ובכל מקום שהם, ביבשה באויר ובים.
 יתן !! את אויבינו הקמים עלינו
 נגפים לפניהם!
 הקדוש ברוך הוא ישמר ויציל את חילינו
 מכל צרה וצוקה, ומכל נגע ומחלה,
 וישלח ברכה והצלחה בכל מעשה ידיהם.
 ידבר שואינו תחיתיהם,
 יעטרם בכתר ישועה ובעטרת נצחון.
 יקיים בהם הכתוב:
 "כי !! אלהיכם ההלך עמכם,
 להלחם לכם עם אויביכם להושיע אתכם".
 ונאמר: "אמן".

"תלמוד ישראלי" פרויקט חינוכי, קהילתי וחברתי
 המנגיש את התלמוד תוך חיזוק והעצמת הקשר
 לתרבות ומוורשת ישראל.

זמני השבת במוקדי הפעילות בעולם:

ישראל י"ם: כניסת שבת: 16:56 יציאת שבת: 18:08	ניו יורק: כניסת שבת: 17:18 יציאת שבת: 18:21
ישראל ת"א: כניסת שבת: 17:10 יציאת שבת: 18:10	גרמניה: כניסת שבת: 17:04 יציאת שבת: 18:24

דף ס"א: אָשֶׁם תְּלוּי

ישנן עברות בתורה שהעובר עליהן בשוגג מתחייב להביא קורבן חטאת. ומה עושה אדם שאינו בטוח אם הוא חטא או לא? למשל, מי שמחלל שבת בשוגג, מתחייב בקורבן חטאת. אך מה דינו של אדם שעשה מלאכה ממש ביציאת שבת, בזמן שהוא כבר ספק יום ספק לילה ואין ידוע אם כבר יצאה השבת? קורבן חטאת הוא אינו מביא, כי אין מביאים חטאת אלא באופן שיודע לחטא בודאות שהוא חטא, אבל התורה קובעת שאדם זה מתחייב בקורבן "אָשֶׁם תְּלוּי", תלוו מלשון ספק, שקורבן זה מובא על ספק עברה. הבאת קורבן זה מונעת מהחוטא להיענש על חטאו. אחת מהלכות אָשֶׁם תְּלוּי קובעת שאם הקורבן צריך לקנות בשני סלעים קָסָף לְכָל הפְּחוֹת, לעומת זאת, לקורבן חטאת התורה אינה קובעת מחיר.

דף ס"ב: "מתעסק" בשבת

אדם שעשה מעשה, שהוא בכלל לא התכוון אליו, הוא אפילו לא נקרא "שוגג" והוא פטור אפילו מקורבן חטאת. למשל, אדם יושב בחצר ועל הקרקע לפניו מונחים שני אבטיחים. אבטיח אחד עדין מחובר לאדמה והאבטיח השני כבר נתלש לפני שבת, והוא מונח בחצר סתם. והנה, חשקה נפשו לאכול אבטיח לכבוד שבת. הוא הרים את האבטיח שהיה בטוח כי הוא תלוש, ואז התברר כי אבטיח זה הוא המחובר לקרקע, ולכאורה הוא עבר על איסור "קוצר", שכן, תלישת צמח מן האדמה היא מלאכה האסורה בשבת. אבל התלמוד מלמדנו שלא כן, ושהוא לא חייב קורבן חטאת, לפי שהוא לא התכוון כלל לתלוש את האבטיח מהקרקע, אלא להרים את האבטיח שאינו מחובר לקרקע. מעשה זה נקרא בגמרא "מתעסק".

דף ס"ג: פך התחילה העבודה הזרה

הסוגיות הנלמדות בדפים אלו מרבות לעסוק בהלכות לגבי עבודה זרה. יש אנשים שמתפללים: איך בכלל התחילו אנשים לעבוד עבודה זרה? אדם הראשון הרי ידע שהקב"ה ברא ומנהיג את העולם, ואיה פתאום אנשים התחילו להאמין שהעולם נברא על ידי אילים?
 הרמב"ם כותב שעד דור אנוש (נכדו של אדם הראשון) לא הייתה עבודה זרה בעולם, אבל בדור אנוש היו אנשים שטעו טעות חמורה: הם ידעו שהקב"ה ברא את העולם אבל החליטו שיש לכבד את הכוכבים והמזלות, שהרי הקב"ה כבד את בעצמו, הוא קבע אותם במרום והם כמו המשרתים שלו, וכשם שיש לכבד את משרת המלך, כך יש לכבדם. הם התחילו להקריב להם קורבנות, להשתחוות להם ולפאר אותם. פך התחילה העבודה הזרה.

מתפללים

בעיתון פורסמה מודעה כי מגיע לארץ מופע דולפינים גדול, יפה, מלהיב ומרתק. להנאת הקהל הדולפינים המאולפים יעשו כל מיני תעלולים ותרגילים בבריכה מיוחדת. אדון כהן ראה את המודעה והחליט להפגיע את ילדיו ולקנות להם כרטיס למופע, אלא שבהגיעו הביתה עם הכרטיסים, התעורר בין בני המשפחה ויכוח סוער.

מצד שני:

חלק מבני המשפחה טענו שהדולפינים דווקא נהנים, מקבלים יחס ואוכל טוב, והמתפללים מפנקים אותם. לכן לא רק שהדולפינים לא סובלים, אלא שהם ממש נהנים, ולכן בני המשפחה ישמחו ללכת למופע.

מצד אחד:

חלק מבני המשפחה טענו שאילוף הדולפינים ושמירתם במקום סגור זה עיניו עבורם ואפילו צער בעלי חיים, ולכן הם לא רוצים ללכת למופע.

מה עתכם?

אם גם אתם נתקלתם בדילמה ו'התפללתם' עליה אתם מוזמנים לשלוח אותנו ונפרסם אותה בצילום בעלון. ניתן לשלוח למייל talmudisraeli@medison.co.il תחת הנושא "דילמה" עם שם המשפחה ועיר מגורים וגם אתם תיכנסו להגרלה על פרסים שווים

★ | מן ההסטוריה

עליית יהודי מרוקו לישראל

יהודים עלו ממרוקו לארץ ישראל לאורך כל הדורות. עם הקמת המדינה ופרוץ מלחמת העצמאות החריף היחס העויין כלפי היהודים במרוקו, והחל גל עלייה גדול לארץ. **בשנים 1948-1956 היתה מרוקו תחת שלטון צרפתי, שאיפשר ליהודים לעלות לארץ תחת מגבלות. בשנים אלה עלו 85,000 יהודים.** בחמש השנים הבאות נאסרה ההגירה, אך 30,000 יהודים הצליחו לעלות לארץ באופן לא חוקי בספינות מעפילים. **בשנים 1961-1967 עלו לארץ 120,000 יהודים במסגרת מבצע יכין, בהסכמה שבשתיקה מצד השלטונות.** סך הכל עד שנת 2000 עלו ממרוקו לארץ קרוב לרבע מיליון יהודים, ורק אלפים בודדים נותרו שם.

עולים חדשים ממרוקו בשנת 1954 (Wikipedia, פריץ כהן)

♥ | על המפה

הקהילה היהודית במחוז תאפילאלת במרוקו

תאפילאלת הוא שמו של נווה מדבר ומחוז במרוקו. במקום התקיימה קהילה יהודית גדולה כבר מתקופת הגאונים. אנשי הקהילה היו בעיקר סוחרים, צורפים, רוקעי נחושת, חייטים, נפחים וסנדלרים. **אחת המשפחות הידועות שפעלו בקהילה הייתה משפחת הרבנים אבוחצירא, שישבו בעיקר בעיר ריסאני.** הם הקימו ישיבות תלמודי תורה ובתי כנסת, ופעלו לחיזוק רוחני של הקהילה. כמו כן, פעלו במחוז רבנים נוספים, השייכים למשפחות אמסלם, בן-הרוש, פרץ, תורג'מן ועוד. במקום נמצא בית קברות יהודי עתיק בעיר מנצוריה. רוב יהודי הקהילה עלו לארץ או היגרו לארצות אחרות.

נהר ז'ז השוכן במחוז (Wikipedia, Jerzy Strzelecki)

מי אני?

1. עיר במחוז הדרום בישראל.
2. הוקמה כמעברה בשם "עזתה".
3. תושביה הראשונים היו עולים מצפון אפריקה.
4. בשנות ה-90 התיישבו בה עולים מברית המועצות ואתיופיה.
5. הוכרזה כעיר בשנת 2000.
6. קברו של הבבא סאלי נמצא במקום.

זוהיזו ליזיל

התבוננו היטב בציור וענו על השאלות הבאות:

- 1 מי הוא הרב במרכז הציור?
- 2 מה היה כינויו, ומה פירוש הכינוי?
- 3 איזו ארץ הייתה מולדתו והיכן הוא התגורר מרבית חייו בישראל?
- 4 לאיזו שושלת רבנים מכובדת הוא השתייך?
- 5 התבוננו היטב בציור - יש בו משהו לא הגיוני ובלתי אפשרי - מהו?

ל.י.ס.מ.ט.ז.
 מ.ט.ז. י.א.מ. א.ט.ט. י. א. ו.ט. א. ו.ט. א. ו.ט. א. ו.ט. א.
 ט.ז.ט. א.מ.
 א.ט.א.ט.
 ז.א.ט.
 ט.א.ט.
 ז.א.ט.
 ט.א.ט.

חמד של מושג

מינהל החינוך הדתי, הפיקוח על הוראת תלמוד ותושבע"פ

שושלת רבני משפחת אבוחצירא

משפחת אבוחצירא היא משפחה יהודית ממוצא מרוקאי, שלאורך הדורות העמידה רבנים, מקובלים וצדיקים רבים. פירוש השם אבוחצירא הוא "אבי המחצלת", וישנם סיפורים שונים על מקורו של שם זה. אבי המשפחה היה רבי שמואל אלבז, שחי במאה ה-16 והיה תלמידו של רבי חיים ויטאל. בין רבני המשפחה הידועים בדורות האחרונים היו רבי יצחק "הבבא חאקי" ורבי ישראל "הבבא סאלי".

5780 ה'תש"פ	5778 ה'תשע"ח	5727 ה'תשנ"ז	5708 ה'תש"ח	5707 ה'תש"ז	5699 ה'תרכ"ט	5657 ה'תר"ץ	5323 ה'רמ"ג	5260	5258	4900	4800	4650	4260
2019 שנת סיום הש"ס ללומדי הדף היומי	2017 70 שנה למדינת ישראל	1969 הרב אריה לוי	1967 מלחמת ששת הימים	1948 הקמת המדינה	1947 מלחמת העצמאות	1939 שנה	1897 הרצל	רבי יוסף קארו	1500 העת החדשה	1492 גירוש ספרד	הרמב"ם	רבי סעדיה גאון	510 ימי הביניים תקופת הראשונים

דבר תורה

מצווה גדולה מופיעה בפרשתנו והיא מצוות "טעינה" שעניינה לעזור ולסייע לאדם שחמורו נתקע בדרך ונפל ממנו המשא. התורה מדגישה את חשיבות הדבר בכך שאפילו אם מדובר באדם ששנא עליו ח"ו עדיין אסור לו לחדול מלסייע.

אולם, ישנו מצב בו האדם כן נפטר מלעזור ולסייע והוא כאשר האדם שזקוק לסיוע עומד מן הצד ולא לוקח חלק בפעולת החילוץ.

התורה מדגישה את חשיבות העזרה לזולת, אך מעמידה גם גבול מוסרי בכך שהאדם קודם כל צריך להיות שותף ולקחת חלק בהצלת עצמו. דווקא כשהאדם עצמו מתאמץ להיחלץ ממצבו אז נדרש מכל אחד מאיתנו לתת לו יד ולעשות כל שבידינו למענו.

סדר זיקין | מסכת סנהדרין, דף ס"ד - ס"ז

דף ס"ד: ביטול כוח יצר הרע של עבודה זרה

בדף זה התלמוד מספר שפעם ליצר הרע היה כוח גדול להסית לעבוד עבודה זרה, ובתקופת הקמת בית המקדש השני התפללו חכמי ישראל להחליש את כוחו, וכך הם אמרו: "בגלל עבודה זרה נחרב בית המקדש הראשון והיתה גלות בכל, אגא ד' בטל את כוח היצר הרע". לאחר שהם התענו והתפללו, נפלה פתקה מן השמים ולפי הכתוב בה הבינו שהקב"ה מסכים לכך - אכן מני אז נחלש ביותר כוח היצר הרע המסית לעבודה זרה.

דף ס"ה: יצר בעלי חיים

בדף זה נזכרות שתי מצוות המלמדות את האדם לחמלה ולרחמים. מצוות אלה נוהגות בבעלי חיים:

א. בעת ששטים את התבואה משתמשים בבעלי חיים. בתורה נאמר שאדם ששדש את תבואתו באמצעות שור אינו רשאי לחסום את פיו של השור ולמנוע ממנו לאכול מן התבואה בה הוא עמל.

בספר החינוך (תקצ"ו) נאמר טעם למצוה זו, שעל אדם לחמול על הבהמה הטורחת בתבואה, ומן הראוי שיתן לה מעט ממנה. אם אדם ירגיל את עצמו בכך, ודאי הוא גם יקפיד להיטיב עם בני אדם ולא ימנע מהם טובה שמועילה להם. ומסים החינוך: "זוהי הדרך ראויה ללכת בה עם הקודש הנבחר".

ב. אסור לחרוש בשור ובחמור יחדיו, כך גם בכל שני מינים של בעלי חיים, למשל סוס וכלב. מה טעם המצוה? בעל החינוך (מצוה תק"ו) מסביר שהיא משום יצר בעלי חיים, כי פעמים רבות יש לבעלי החיים יצר כשהם צריכים לעשות מלאכה עם בעל חיים ממין שונה ויש להימנע מלצערם.

דף ס"ו: איסור קללה

קיים איסור לקלל כל אדם מישראל, במיוחד שלא לקלל נשיא: "ונשיא בעמך לא תאר" - הכנה לאדם שיש לו שררה על ציבור כלל ישראל. התורה גם מפרשת עונש מיוחד למקלל את אביו או אמו. בקשר לאיסור לקלל כותב הרמב"ם, שקללה היא סוג של נקמה, כי אדם הפועל על מישהו שהרע לו מבקש לנקום בו, לפעמים הוא כל כך פועל עד שהוא מביע דברים בפה: הלואי שיהיה לך כך וכו'. ולפעמים הוא אפילו נוקט מעשה, מכה אותו בחזרה או אפילו הורג אותו, הכל לפי מידת הפעם שיש בו. לפיכך התורה מצוה שלא לקלל כדי שלא נתרגל לכעוס, כך התורה טובעת בנו מידות טובות. הרמב"ם מביא ראיה שזה טעם האיסור, שהרי התורה אוסרת אפילו לקלל חרש, והוא הרי אינו שומע ואינו יודע על הקללה. מאיסור זה אנו מבינים שהתורה רוצה למנוע מאדם לקלל, ואין מטרת האיסור דווקא למנוע צער מן המקולל המצטער בשמיעת הקללה.

דף ס"ז: מסית לעבוד עבודה זרה

מסית הוא אדם שמטיף לעבוד עבודה זרה, והתורה קובעת לו עונש מיתה החמור ביותר - "סקילה". מפני שעונו של המסית חמור ביותר, החמירו עליו בדברים הבאים: א. בית הדיו לעולם אינו מעניש עובר עברה אלא אם כן יש עדים שמעידים על מעשהו. ב. בדרך כלל לא משתדלים לתפוס מישהו עושה עברה.

לעומת זאת, לאדם מסית כך עושים - אם ראובן מסית את שמעון לעבוד עבודה זרה, עדין אי אפשר להרשיע אותו בבית דין כי אין שני עדים. מה עושים? שמעון טומן לו פח ואומר לו: "יש לי כמה חברים, בטח גם הם ירצו לשמוע את דבריך", וכך יש עדים. אם התחבולה לא מצליחה, מחביאים עדים במקום מסתור ושמעון מדבר שם עם ראובן, וכך העדים שומעים את ראובן מסית והם יכולים להעיד עליו בבית דין.

חידה!

למדנו על כוחו של יצר עבודה זרה, שהיה חזק מאוד בתקופת התנ"ך. חברו בין העמים לבין האלילים שלהם שמוזכרים בתנ"ך:

1. עמון
 2. מואב
 3. מדין
 4. אשור
 5. בבל
- ה. כמוש

(ב-5, ג-4, ד-3, ה-2, ו-1 - מוזכרות)

שאלות השבוע

1. באיזו תקופה החלו בני אדם לעבוד עבודה זרה?
2. מדוע אסור לחרוש בשור וחמור ביחד?
3. למה אסור לקלל חירש שאינו שומע את הקללה?

בין הפותרים נמנה ד"ר יעקב הנגלה שבועית והזוכה בה יזכה בפרס איכותי. את התשובות יש לשלוח עד יום רביעי שלאחר השבת של אותו עולן עד השעה 14:00, למייל talmudhagralla@medison.co.il יש לציין את מס' העולן עליו אתם עונים. *בפיקוח ראה חשבון

